

SUOMALAIŠ-NORJALAINEN RAJAVESISTÖKOMISSIO
NORSK-FINSK GRENSEVASSDRAGSKOMMISSJON

PÖYTÄKIRJA

Suomalais-norjalaisen rajavesistökommisssion kokous 16.-18. marraskuuta 2010
Paikka: Ylläsjärvi, Kolari, Suomi

1. Kokouksen avaus, läsnäolijat ja käytännön asioita

Komisssion puheenjohtaja Matti Hepola avasi kokouksen ja toivotti kaikki osallistujat tervetulleeksi. Avaussanoissaan puheenjohtaja totesi, että rajavesistöyhteistyö Suomen ja Norjan välillä alkoi virallisesti 30 vuotta sitten, sillä maiden hallitusten välinen rajavesistösopimus allekirjoitettiin 5. päivä marraskuuta 1980.

Kokouksen osanottajat esittelivät itsensä (liite 1). Suomen puolen viralliset edustajat olivat puheenjohtaja Matti Hepola (Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus), jäsen Antti Katekeetta (Utsjoki), varajäsen Ilmari Tapiola (Utsjoki), jäsen Minka Portti (Inari) ja varajäsen Keijo Pirttijärvi (Inari). Norjan puolen viralliset edustajat olivat varapuheenjohtaja Bente Christianssen (Finnmarkin lääninhallitus), jäsen Kjell Sæther (Karasjoen kunta), varajäsen Frank Ingilæ (Tanan kunta) ja varajäsen Kåre Våga (Etelä-Varangin kunta). Kokouksen sihteerinä toimi Liisa Viitala (Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus).

Puheenjohtaja Hepola totesi, että komisssion edellisen kokouksen pöytäkirjan (16.-18.9.2009) ovat allekirjoittaneet sekä Suomen että Norjan puheenjohtaja. Edellisessä kokouksessa annettiin kaksi suositusta, joista toinen koski Etelä-Varangin kunnassa sijaitsevan kaivoksen ympäristövaikutusten selvittämistä ja toinen lohikantojen tutkimustulosten huomioon ottamista kalastusneuvotteluissa. Ensiksi mainittu suositus käsitellään esityslistan kohdassa 4.3. ja toinen suositus kohdassa 7.

2. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin seuraavin muutoksin:

Kohta 3.3. Viime vuosina tapahtuneet muutokset Murmanskin alueen ympäristöhallinnossa ja vesienhoidossa jätettiin pois, koska johtaja Aleksey Smirnov oli estynyt osallistumasta kokoukseen. Muihin asioihin lisättiin kohta 8.3. Ajankohtaista luonnonsuojelusta Finnmarkissa.

3. PAATSJOEN VESISTÖALUE

3.1. Paatsjoen vesistöaluetta koskevat ajankohtaiset asiat

Etelä-Varangin kunnan edustaja Odd Emanuelson kertoi kunnan ajankohtaisista asioista. Emanuelson totesi, että rautakaivoksella (Syd-Varanger Gruve AS) on erittäin suuri merkitys Etelä-Varangin kunnalle. Kaivostoiminnalla on paljon myönteisiä vaikutuksia, mutta osa vaikutuksista on kielteisiä. Parhaillaan valmistellaan myös eräänlaista raja-asukaslupaa. Lupa antaisi mahdollisuuden liikkua raja-alueella ilman viisumia. Tärkeää on myös taimenen kasvatus ja istutus Paatsjokeen. Paatsjoen taimen on oma erityinen taimenkantansa. Sen hoitovelvoitteesta määrätään voimailaitoksen lupaehdoissa. Ajankohtaista on myös kuntien uusi mahdollisuus osallistua suojelualueiden hoitoon.

Kalataloustarkastaja Harald Muladal Finnmarkin lääninhallituksesta totesi, että taimenen kalastusmahdollisuudet riippuvat istutuksista. Aikaisemmin Paatsjokeen istutettiin taimenen poikasia. Se ei kuitenkaan lisääntynyt odotusten mukaan joessa, minkä vuoksi ryhdyttiin istuttamaan pyyntikokoista kalaa. Muladal totesi myös, ettei kannata kalaportaiden rakentamista Paatsjokeen, koska joessa ei ole taimenelle sopivia kutupaikkoja.

Asia merkittiin tiedoksi. Suomen puolen kuntien edustajilla ei ollut tiedotettavaa koskien Paatsjoen vesistöaluetta.

3.2. Ympäristöhanke - yhteistyö Inari-Paatsjoen alueella

a) Suomen, Norjan ja Venäjän yhteisen seurantaohjelman kehittäminen, vedenlaadun raportointi ja www-sivut

Projektikoordinaattori Ilona Grekelä Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta kertoi yhteisen seurantaohjelman toteutuksesta. Seurantaohjelman tavoitteena on tuottaa tietoa ympäristön tilan muutoksista Suomen, Norjan ja Venäjän raja-alueella.

Seurantaohjelma perustuu valtioiden kansallisiin seurantaohjelmiin, minkä lisäksi ohjelmassa on suositeltu tehtävän lisäselvityksiä kattavan kokonaiskuvan saamiseksi raja-alueen ympäristön tilasta. Seuranta toteutuu hyvin niiltä osin kuin alueen seuranta kuuluu kansallisiin seurantaohjelmiin, mutta lisäselvitysten tekemiseen tarvittaisiin erillistä rahoitusta. Seurantaohjelmaan kuuluu ilman laadusta ja maa- ja vesiympäristön tilasta raportointi määrävälein. Raportointiin kuuluu sekä erillisraporttien laatiminen (ilma, maa- ja vesiympäristö) että pitemmällä aikavälillä tehtävä kokonaisraportti ympäristön tilasta.

Kokonaiskuvan muodostaminen alueen ympäristön tilasta ja siinä tapahtuneista muutoksista on kuitenkin vaikeaa, koska seurantaohjelman toteutuksessa on puutteita. Esimerkiksi Suomessa ja Venäjällä ei ole tehty lainkaan seurantaohjelmaan kuuluvaa maaympäristön seurantaa. Tavoitteena on kuitenkin saada riittävä määrä lisäselvityksiä tehdyksi, jotta vertailu hankkeen tietoihin ja raportointi raja-alueen ympäristön tilassa tapahtuneista muutoksista olisi mahdollista. Ensimmäinen erillisraportti käsittelee veden laatua ja tarkoitus on, että raportti ilmestyy vuoden 2010 aikana. Maaekosysteemejä koskevan seurannan osalta olisi tehtävä suunnitelma siitä, mitkä selvitykset on vähintään tehtävä, jotta raportointi ylipäänsä olisi mahdollista. Ensimmäinen kokonaisraportti pitäisi seurantaohjelman mukaan laatia vuonna 2013.

Lopuksi Grekelä kertoi, että talvella 2011 päivitetään yhteisen seurantaohjelman www-sivuja (www.pasvikmonitoring.com).

Asia merkittiin tiedoksi.

b) ENPI-hanke: Ilmastonmuutos ja ilman mukana kulkeutuvat epäpuhtaudet Paatsjoen vesistöalueella, tilannekatsaus

Suomalais-norjalainen rajavesistökomissio on pitänyt tärkeänä, että raja-alueen ympäristön tilan seuranta laajennetaan niin, että siinä otetaan huomioon laajemmin ympäristön tilaan vaikuttavat tekijät ja myös ilmaston muutos. Tältä pohjalta Suomessa on valmisteltu ENPI-ohjelmaan hanke ” Ilmastonmuutos ja ilman mukana kulkeutuvat epäpuhtaudet Paatsjoen vesistöalueella”.

Projektikoordinaattori Ilona Grekelä tiedotti komissiolle hankkeen sisällöstä ja hankehaun tilanteesta. Hankkeen yhtenä tärkeänä tavoitteena on kehittää ympäristön tilan seurantamenetelmien tuloksellisuutta ja taloudellisuutta niin, että seurannan avulla voidaan luotettavasti arvioida ympäristön tilan muutokset pitkällä aikavälillä ja analysoida ympäristön tilan muutoksiin johtavia syitä.

Grekelä kertoi, että ENPI-valintakomitean arvioinnissa hanketta pidettiin tärkeänä ja todettiin, että se vastaa hyvin ohjelman tavoitteita. ENPI-seurantakomitean lopullinen rahoituspäätös oli kuitenkin kielteinen. Päätöksestä on valitettu, vaikka sääntöjen mukaan ENPI-seurantakomitean päätöksiä ei voida muuttaa. Valitus on lähetetty Lapin liiton hallitukselle ja Kolarctic-seurantakomitealle.

Päätös:

Keskusteltuaan asiasta komissio päätyi kannattamaan sitä, että hankkeelle haettaisiin uudestaan rahoitusta. Komissio piti myös erittäin tärkeänä, että yhteistä seurantaohjelman toteuttamista jatketaan ja että raja-alueen ympäristön tilasta tiedotetaan säännöllisesti. Komissio päätti antaa suosituksen ympäristön tilan seurannasta.

c) Ympäristöseurantaohjelma Vuoremajoki (Grense Jakobselv): tuloksia vedenlaadusta vuonna 2010 ja kyttyrälohi, Finnmarkin lääninhallitus

Komission norjalainen puheenjohtaja Bente Christiansen tiedotti komissiolle Vuoremajoen vedenlaadusta. Vuoremajoki ei kuulu komission toimialueeseen, mutta se kuuluu Norjan puolella Paatsjoen kansainväliseen vesienhoitoalueeseen. Vuoremajoen valuma-alueeseen kuuluvat järvet ovat mukana Norjan kansallisessa vedenlaadun seurantaohjelmassa. Tulosten mukaan vesistössä on kuparia ja nikkeliä. Koska pääuomasta oli vain vähän tietoa, tehtiin Vuoremajoen vedenlaatuselvitys. Tulosten mukaan raskasmetallipitoisuudet ovat suurimmat vesistön yläosassa. Lääninhallitus jatkaa Vuoremajoen vesistön vedenlaadun seuranta mm. selvittämällä kuparin ja nikkelin vaikutuksia pohjaeläimistöön ja kaloihin.

Asia merkittiin tiedoksi.

Kalataloustarkastaja Harald Muladal kyttyrälohen leviämisestä Itä-Finnmarkin jokiin. Norjassa kyttyrälohta pidetään vieraslajina, joka kilpailee elintilasta Atlantin lohen kanssa. Se on levinnyt moniin Itä-Finnmarkin jokiin. Norjan viranomaiset ovat myöntäneet määrärahoja tilanteen

seurantaan ja kyttyrälöhen leviämisen estämiseen. Tavoitteena on estää kyttyrälöhen kuteminen pyytämällä niitä pois joista. Muladal totesi, että tässä on hyvä esimerkki siitä, että komission suosituksilla (v. 2008) voidaan edistää yhteisesti sovittuja asioita.

Ilmari Tapiola totesi, että kyttyrälöhta on esiintynyt myös Tenojoessa 1960-luvulta lähtien. Myös Inarinjoessa on esiintynyt kyttyrälöhta.

Asia merkittiin tiedoksi.

d) Pasvik-Inari Trilateral Park ja MoU Green Belt of Fennoskandia, Finnmarkin lääninhallitus

Komission Norjan osapuolen sihteeri Tiia Kalske kertoi Pasvik-Inari Trilateral Park -yhteistyön tavoitteista ja toimenpiteistä. Norjan, Suomen ja Venäjän ympäristöministeriöt allekirjoittivat 17.2.2010 yhteisymmärryspöytäkirjan (Memorandum of Understanding, MoU) Fennoskandian vihreän vyöhykkeen kehittämisestä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurillisesti Suomen, Norjan ja Venäjän yhteistyönä. Paatsjoen laaksossa kolmen maan suojelualueet toimivat tiiviissä yhteistyössä: Norjan kolme suojelualueetta (Øvre Pasvikin kansallispuisto/ Ylä Paatsjoen KP, Ylä Paatsjoen maisemansuojelualue ja Paatsjoen luonnonpuisto), Venäjän Pasvikin luonnonpuisto ja Suomen Vätsärin erämaa-alue. Valmistelussa on alueen ympäristöön ja kulttuuriin perustuva uusi ENPI-hanke, jonka yhtenä keskeisenä toimenpiteenä on luontotiedotus. Hankkeen suunnittelua vetää Metsähallitus Suomesta.

Asia merkittiin tiedoksi.

4. NÄÄTÄMÖJOEN VESISTÖALUE

4.1. Näätämöjoen vesistöaluetta koskevat ajankohtaiset asiat

Etelä-Varangin kunnan edustaja Kåre Våga tiedotti Näätämöjoen kalastusasioista komissiolle. Näätämöjoen lohikannan tila huolestuttaa paikallisia asukkaita. Joessa on lohia vähemmän kuin ennen. Keväällä 2010 asetettiin työryhmä, joka käsittelee Näätämöjoen kalastuskysymyksiä. Ryhmässä on sekä Norjan että Suomen edustus. Ryhmässä on yhteinen näkemys siitä, että kalastusta on rajoitettava, jos Näätämöjoen lohi halutaan säilyttää. Kåre Våga kertoi myös, että Näätämöjoen alueella selvitetään jätevesipäästöjä. Hän piti myös erittäin hyvänä sitä, ettei kansallisten lohivuonojen rajoja ole siirretty.

Bente Christiansen totesi, että komissio on pitänyt tärkeänä sitä, ettei lohivuonojen rajoja siirretä ja vuonna 2009 komissio kirjelmöi asiasta Norjan ja Suomen hallituksille. Christiansen kertoi myös, että öljyn uudelleenlastausta ei tällä hetkellä tehdä Bøkfjordenin vuonossa, koska asiaa koskevat määräykset ovat tiukentuneet ja luvansaaja on päättänyt olla käyttämättä saatua lupaa uudelleenlastaukseen kyseisessä vuonossa.

Lisäksi Kåre Våga piti tarpeellisena Näätämöjoen moninaiskäyttösuunnitelman uudistamista. Christiansen totesi, että vuonna 2011 valmistuu tutkija Eero Niemelän tekemä tilannekatsaus Näätämöjoen lohien kalastuksesta. Selvitystä voidaan hyödyntää, jos moninaiskäyttösuunnitelmaa ryhdytään päivittämään.

Päätös:

Finnmarkin lääninhallitus kutsuu kuntien edustajat koolle keskustelemaan Näättämojoen monikäyttösuunnitelman mahdollisesta päivittämisestä sen jälkeen, kun Näättämojoen kalastusta koskeva selvitys on valmistunut.

4.2. Vesistön tilan seuranta ja lohiyhteistyö

Bente Christiansen kertoi, että Näättämojoen jätevesiselvityksen tulokset valmistuvat vuoden 2010 aikana ja sen jälkeen katsotaan, mitä toimenpiteitä tarvitaan. Lohiyhteistyö käsiteltiin pöytäkirjan kohdassa 4.1.

Päätös:

Neidenin alueen jätevesitilannetta käsitellään komission seuraavassa kokouksessa.

4.3. Katsaus Bøkfjordenin päästöihin: Syd-Varanger Gruve ja öljyn uudelleenlastaus

Bente Christiansen tiedotti komissiolle Etelä-Varangin kunnassa toimivan rautakaivoksen toiminnasta ja lupatilanteesta. Vuonna 2009 komission kokouksessa Christiansen esitteli lääninhallituksen antaman lausunnon, joka koski rautakaivoksen tuotannon lisäämistä koskevaa lupahakemusta. Komissio antoi asiasta seuraavan lausunnon:

Norjalais-suomalainen rajavesistökomissio suosittaa, että Etelä-Varangissa sijaitsevan kaivostoiminnan suunnitelluista päästöistä aiheutuvat ympäristövaikutukset selvitetään Komissio suosittaa, että:

- *Etelä-Varangissa toteutettavan kaivostoiminnan suunnitelluista päästöistä aiheutuvat ympäristövaikutukset (YVA) selvitetään*
- *Norjan viranomaiset soveltavat Yleissopimusta rajat ylittävien ympäristövaikutusten (Espoon sopimus) arvioinnista*
- *päästöjen vaikutukset eivät johda ristiriitaan kokonaisvaltaisen vesienhoidon suunnittelun ympäristötavoitteiden kanssa*

Christiansenin mukaan rautakaivoksen aiheuttamista päästöistä ympäristöön on keskusteltu paljon kesän ja syksyn 2010 aikana. Norjan valvontaviranomaiset (Klif – Klima og forurensingsdirektoratet) totesivat kesän aikana tehdyissä tarkastuksissa muun muassa, että kaivos ei ole noudattanut annettuja päästö/ lupaehtoja. Vuoden 2009 lupahakemus koskien päästöjen lisäämistä on toistaiseksi laitettu odottamaan. Ilmeni myös, että kaivos oli käyttänyt eri kemikaalia kuin mihin sillä on ollut lupa. Yhtiöltä pyydettiin selvitystä näistä asioista. Yhtiö on vastannut valvontaviranomaisen selvityspyyntöihin, ja hakenut väliaikaista päästölupaa saostusaineen (magnaflokk 1707) käytölle (kyseinen saostusaine lisää prosessiveden jälleenkäytön hyötykerrointa) ja yhtiö on saanut 1.11. alkaen väliaikaisen päästöluvan ko. kemikaalin käyttöön. Väliaikainen lupa on voimassa, kunnes mahdollinen uusi lupa myönnetään vuoden 2011 alkupuolella. Asiaa koskevassa keskustelussa päädyttiin siihen, että komission suositus kaivoksen ympäristövaikutusten arvioinnista (YVA) on edelleen ajankohtainen ja myös lääninhallituksen antama lausunto kaivoksen tuotannon lisäämistä koskevasta lupahakemuksesta on kattava.

Päätös:

Jos komissiota tullaan kuulemaan kaivoksen lupaprosessissa, voidaan viitata komission vuonna 2009 antamaan suositukseen.

Öljyn uudelleenlastauksen nykytilanne käsiteltiin kohdassa 4.1.

5. TENOJOEN VESISTÖALUE

5.1. Tenojoen vesistöaluetta koskevat ajankohtaiset asiat

Utsjoen kunnan edustaja Antti Katekeetta tiedotti komissiolle kunnan ajankohtaisista asioista. Katekeetan mukaan jätevesien puhdistus kunnassa on varsin hyvin järjestetty. Utsjoella toimii biologis-kemiallinen puhdistamo ja Karigasniemelle valmistui vuonna 2010 samanlainen puhdistamo. Jätevesipäästöt vähenevät myös sen takia, että sellaisten kiinteistöjen, jotka eivät kuulu keskitettyyn jätevesien viemärintijärjestelmään, on parannettava jätevesien käsittelyä vuoteen 2014 mennessä hajajätevesiä koskevan asetuksen mukaan.

Tanan kunnan johtaja Frank Ingilæ kertoi, että Tanan kunnassa jätevesien puhdistus ei ole niin hyvällä tasolla kuin se voisi olla. Laajasta alueesta johtuen viemärilaitoksen maksut ovat kuitenkin suurimmat koko Norjassa. Jätevedenpuhdistamon tasoa on päätetty parantaa Skiippagurrassa ja myös Pulmangissa.

Ingilæ kertoi myös, että Norjassa on tullut voimaan säädös, jonka mukaan orgaanisia, hajoavia jätteitä ei enää saa viedä kaatopaikoille. Tämän seurauksena kaikki hajoava jäte, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta, on varastoimisen sijaista käsiteltävä jollakin muulla tavalla (esim. kompostoimalla tai polttamalla). Tanan kunnassa sijaitseva jätteiden käsittelylaitos toimii nyt poikkeusluvan turvin. Jatkossa jätteet kuljetetaan luultavasti joko Suomeen tai Ruotsiin poltettavaksi. Ingilæ esitti myös huolensa siitä, että Suomen puolella Tenojokea rakennetaan yhä enemmän ja että se lisää myös kalastuspainetta Tenossa. Toisaalta myös Norjan puolella, mm. matkailuyrittäjien taholla, on viime aikoina ollut halukkuutta rakentaa enemmän.

Komissio keskusteli vilkkaasti rakentamista ohjaavasta lainsäädännöstä ja maanomistukseen liittyvistä kalastusoikeuksista.

Katekeetta totesi, että Suomessa yksityisten maat ulottuvat rantaan saakka ja että, rakentamista ohjataan kaavoituksella. Katekeetan mukaan mökkiläisten määrä ei paljon vaikuta kalastuspaineeseen, sillä kalastusoikeudet perustuvat manttaalioikeuksiin.

Komission puheenjohtaja Matti Hepola totesi, että Pohjoismaiden kiinteistöoikeus on erilaista eri maissa. Ruotsissa on samantyyppinen lainsäädäntö kuin Norjassa. Tonttia ei esimerkiksi lohkota rantaan saakka vaan rannan omistaa vanha kantatila, vaikka tilalla olisi useita mökkejä. Suomessa kiinteistöt jaetaan rantaan saakka ja omistaja omistaa myös rannan. Lainsäädännön tausta on maanomistusoikeudellinen. Hepola lisäsi vielä, että maankäytön suunnitelmista pitäisi voida keskustella, vaikka muodollista valtaa vaikuttaa ei olekaan. Lisäksi rakentamisen laatu vaikuttaa paljon siihen, miten rantarakentaminen sopii maisemaan.

Bente Christiansen totesi, että rantarakentaminen on ollut usein esillä komission kokouksissa, mm. vuonna 1993 Oslossa. Asian tekee vaikeaksi se, että lainsäädäntö on niin erilainen Norjassa ja Suomessa. Raja-alueilla tulisi ottaa huomioon Eurooppalainen maisemaoikeussopimus (Den Europeiske Landskapskonvensjonen).

Puheenjohtaja Hepola päätti keskustelun toteamalla, että vähimmäisvaatimus on, että maankäytön suunnitelmista tiedotetaan niin, että molemmat osapuolet ainakin tietävät, mikä on tilanne.

Asia merkittiin tiedoksi.

5.2. Tenojoen vesistön seuranta

Ylitarkastaja Pekka Räinen esitteli komissiolle Tenon vesistön nykyistä vedenlaadun seurantaohjelmaa. 1990-luvulla havaintopaikkoja oli enemmän, mutta vesinäytteitä otettiin harvemmin kuin nykyisen ohjelman mukaan. Vesienhoitosuunnittelua varten seurantaohjelmaa päivitettiin, mutta ei riittävästi. Vesinäytteitä pitäisi ottaa kaikenlaisista vesistöistä, myös pienistä järivistä ja joista, ja biologista seurantaan pitäisi lisätä. Räinen esitti komissiolle, että vesistöjen tilan seurannan kehittämiseksi komissio palkkaisi asiantuntijan tekemään selvityksen, jossa käytäisiin läpi kaikki nykyiset seurannat, tehtäisiin alustava esitys havaintopaikoista ja näytteenottotiheydestä sekä laadittaisiin kustannusarvio. Selvitys vaatisi noin kahden kuukauden työmäärän. Räinen totesi myös, että vesienhoidon edellyttämiin biologisten seurantojen tekemiseen tarvitaan lisärahoitusta ja esitti toivomuksen, että komissio voisi tukea asiaa.

Puheenjohtaja Hepola totesi, että vesistöseurantojen kokonaistilanne on tarpeen tarkistaa määräajoin ja että tähän työhön tulisi palkata asiantuntija.

Päätös:

Komissio pitää tärkeänä vesien tilan seurantaan ja komission varoja voidaan suunnata tähän.

5.3. Tenojoen rantavyörymät

Utsjoen kunnan edustaja Antti Katekeetta kertoi komissiolle Tenojoen eroosiotilanteesta. Utsjoella on kaksi ja Karasjoella yksi kohta, jossa eroosio syövyttää pahasti rantatörmää. Eroosio ja jokeen kaatuneet puut vaarantavat veneilyä ja haittaavat kalastusta. Katekeetta esitti komissiolle toivomuksen, että Suomi ja Norja hakisivat yhdessä rahoitusta, esim. Interreg, eroosiokohteiden kunnostamiseen. Ilmari Tapiola esitti, että komissio suosittelisi eroosiotörmien pengertämistä.

Inarin kunnan edustaja Keijo Pirttijärvi totesi lisäksi, että joessa on Karasjoen kohdalla myös vanhan sillan jäänteitä, joka myös vaarantaa vesillä liikkumista. Etelä-Varangin kunnan edustaja Kåre Våga kertoi, että myös Näätämöjoessa on siltarakenteiden jäänteitä ja kannatti esitystä komission suosituksesta.

Bente Christiansen muistutti, että muutama vuosi sitten Norjalla ja Suomella oli yhteinen hanke ”Tenojoen säilyttäminen luonnontilaisena lohijokena – ympäristötyöt, ekologinen tila ja seuranta”, jossa kartoitettiin ja kunnostettiin lohien nousuesteitä. NVEn Aluejohtaja Pohjois-Norjassa Aage Josefsen kommentoi, että harkittaessa eroosiotörmien pengertämistä on laskettava ensin kustannukset ja hyödyt ja vasta sen jälkeen tehtävä päätös toimenpiteistä. Lisäksi on muistettava, että Tenojoki on säilytettävä luonnontilassa.

Puheenjohtaja Hepola totesi, että komissio ei voi tässä vaiheessa suoraan suosittaa, että kyseiset kohdat täytyisi suojata, koska komissiolta puuttuu pohjatietoja eroosion voimakkuudesta ja vaikutuksista. Hepola esitti, että eroosiotörmät tarkistettaisiin maastossa, minkä jälkeen voitaisiin arvioida eroosiosuojausten hyödyt ja laskea kustannukset.

Päätös:

Suomen osapuoli kartoittaa Tenojoen eroosiotilannetta ja asian käsittelyä jatketaan seuraavassa komission kokouksessa.

Tenojoen vedenlaatu

Karasjoen kunnan edustaja Kjell Sæther kertoi, miten 1990-luvulla komission myötävaikutuksella saatiin Norjan puolella vesihuoltoon ja viemäriverkoston kunnostamiseen ”Tana pakke I” – 50 milj. NOK Norjan valtiolta. Rahoituksen avulla saatiin korjattua pahimmat ongelmat jätevesienkäsittelyssä. Jätevesien käsittelyn laatuvaatimukset Tenon vesistöissä ovat edelleenkin korkeat, sillä Teno on yksi maailman parhaita lohivesistöjä. Vesihuollossa on myös uusia tarpeita, kuten siirtyminen pohjaveteen, lisäksi nykyisiä vesihuoltolinjoja tulisi kunnostaa. Alue on laaja, mutta asukkaita on vähän, mistä syystä jätevesien puhdistuksesta aiheutuu isot kustannukset. Sæther esitti, että komissio tukisi alueen kuntia siinä, että alueelle saataisiin lisärahoitusta vesihuollon parantamiseen.

Komission puheenjohtaja Matti Hepola kertoi, että Suomessa jätevedenpuhdistamoiden rakentaminen on pääasiassa kuntien vastuulla. Rakentamisessa voidaan tietyin ehdoin käyttää hyödyksi EU:n rakennerahastojen rahoitusta. Esimerkiksi matkailua palveleviin hankkeisiin on mahdollista saada osarahoitusta rakennerahastoista. Utsjoen jätevedenpuhdistamo palvelee myös hotellia ja matkailijoita ja sen rakentamiseen saatiin EU tukea.

Frank Ingilæ totesi, että haasteena jätevesien puhdistukselle on säädös, jonka mukaan se, joka likaa, joutuu myös maksamaan puhdistuksen. Jätevesimaksut ovat kuitenkin nykyisellään niin korkeita, että niiden nostaminen on kyseenalaista. Ingilæ kannatti Kjell Sætherin esitystä komission tuesta vesihuoltoon.

Puheenjohtaja Hepola kertoi, että myös Suomessa on käytössä sama periaate; käyttäjät maksavat kustannukset. Kunta tai jätevesiyhtiö vastaa aina jätevesien puhdistuskustannuksista, mutta valtio voi tukea vesihuoltoa maksamalla osan investointikustannuksista. Avustusta ei kuitenkaan anneta jätevedenpuhdistamoiden toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin.

Päätös:

Komissio antaa suosituksen, että valtio tukisi vesihuoltoinvestointeja Tenon alueella.

5.4. Paikallishallinto koskien kalaa ja kalastusta Tenolla Norjan puolella

Frank Ingilæ kertoi Finnmarkin lakiin perustuvasta paikallishallinnon organisoinnista. Norjan ympäristönsuojeluministeriö on yhteistyössä paikallisen nimetyn valiokunnan kanssa valmistellut esityksen Tenojoen kalaa ja kalastusta koskevasta paikallishallinnosta. Esitys hyväksytään todennäköisesti vuoden vaihteessa niin, että hallintoelin voidaan perustaa 2011 loppuun mennessä. Uudistuksessa hallinto siirtyy lääninhallitukselta paikalliselle hallintoelimelle. Esityksen mukaan paikallishallinto saa vastuun kalan ja kalstuksen hallinnoinnista. Paikallishallintoelimessä on 9 jäsentä: kalastusoikeutetut valitsevat 5 jäsentä ja Tanan ja Karasjoen kunnat valitsevat kumpikin 2 jäsentä elimeen, jolla on vapakalastusoikeus.

6. Vesipolitiikan puitedirektiivi

6.1. Tilannekatsaus Suomen puolella

Ylitarkastaja Pekka Räinen kertoi vesienhoitosuunnitelmien tilanteesta Suomessa. Suomessa Valtioneuvosto hyväksyi vesienhoitosuunnitelmat joulukuussa 2009. Vesipolitiikan puitedirektiivin tavoitteena on, että kaikkien vesistöjen tila on vähintään hyvä. Tenon, Näätämöjoen ja Paatsjoen vesienhoitoalueella direktiivin edellyttämä hyvä tila on saavutettu.

Toimenpidesuunnitelmassa vesistöjen hyvän tilan ylläpitämisessä tarvittavat toimet on jaoteltu nykykäytännön mukaisiin toimiin ja lisätoimenpiteisiin. Nykykäytännön mukaisista toimista suurimmat kustannukset aiheutuvat ja haja-asutusalueen jätevesien puhdistuksesta. Lisäksi näihin on laskettu kustannukset, jotka koskevat Inarijärven säännöstelystä aiheutuvien haittojen vähentämistoimenpiteitä. Lisätoimenpiteitä on esitetty mm. seuraaviin asioihin: pohjavesiselvitykset, *Gyrodactylus salaris* –lohiloisen torjunta, metsäalan toimijoiden koulutus.

Nykykäytännön mukaisten toimien pääomitetut kustannukset ovat noin 3 miljoonaa euroa vuodessa. Lisätoimenpiteiden osuus on noin 26 000 € vuodessa. Suomen kaikkien vesienhoitoalueiden vastaava luku on 1,5 mrd. euroa. Lisätoimenpiteistä aiheutuu 15 % lisää kustannuksia eli noin 200 milj. euroa.

Lisäksi Räinen kertoi, että parhaillaan valmistellaan valtakunnallisesti vesienhoitosuunnitelmien toimenpideohjelmien toteuttamissuunnitelmaa. Sitä täydennetään alueellisella toteuttamisohjelmalla. Sitä varten kaikki toimenpiteet käydään läpi yhteistyöryhmän kanssa, vastuutahot määritetään, arvioidaan rahoitusmahdollisuudet ja suunnitellaan toimenpiteiden seuranta. Toteutusohjelma vaatii olemassa olevien rahoitusjärjestelmien uudelleen suuntaamista.

Toimenpiteiden toteuttamistilanteesta on raportoitava EU:lle vuonna 2012. Samana vuonna aloitetaan vesienhoitosuunnitelmien päivittäminen, Siihen liittyy uusien direktiivin huomioon ottaminen vesienhoidon suunnittelussa. Näitä ovat tulvadirektiivi, meristrategiadirektiivi ja ympäristölaatumidirektiivi. Tulvadirektiivin osalta yhteistyö Norjan kanssa on käynnissä. Ympäristölaatumidirektiivi tuo mukanaan muutoksia mm. kalojen elohopean raja-arvoihin.

Lopuksi Räinen totesi ajatellen vesienhoitosuunnittelun 2. kierrosta, että kansainvälisillä vesialueilla direktiivi edellyttää yhteisen suunnitelman laatimista. Lisäksi edellytetään, että Venäjän kanssa pyritään yhteistyöhön. Räinen ehdotti, että vesienhoitosuunnittelun 2. kierroksella sekä Suomi että Norja laativat kansallisen ohjelman mukaisen suunnitelman, minkä lisäksi tehdään yhteinen kansainvälinen osio. Valmistelu pitäisi käynnistää vuonna 2012.

6.2. Tilannekatsaus Norjan puolella

Norjan varapuheenjohtaja Bente Christiansen kertoi, että maakuntahallinto on hyväksynyt vuonna 2009 Tenon, Näätämön ja Paatsjoen vesienhoitosuunnitelman ja Norjan hallitus kesäkuussa 2010. Vuoden 2010 hallintouudistuksen jälkeen lääninhallitus ei ole enää vastuussa vesienhoidonsuunnittelusta, vaan siitä vastaa maakuntahallinto. Lääninhallitus vastaa kuitenkin vesistöjen seurantaohjelmista. Lääninhallitus laatii seurantaohjelmat ja maakuntahallinto hyväksyy ne. Vesienhoidonsuunnittelussa Suomen vastapuoli on siis jatkossa maakuntahallinto.

Christiansen kertoi myös, että vesienhoidonsuunnittelu alkoi Norjassa myöhemmin kuin Suomessa ja sen toteuttamiseen saatiin lisäaikaa. Maakuntahallinto on nyt valmistelemassa toista Finnmarkin alueen vesienhoitosuunnitelmaa ja esitys lähtee kuulemiskierrokselle tammikuussa 2011.

6.3. Tilannekatsaus koskien kansainvälistä vesienhoitoaluetta

Bente Christiansen tiedotti komissiolle vesienhoidon suunnittelun koordinoitilanteesta kansainvälisellä vesienhoitoalueella. Norjan osapuoli on yhtenä vaihtoehtona esittänyt, että kansainvälinen vesienhoitoalue perustettaisiin ns. yhteisymmärryspöytäkirjaan perustuen. Yhteisymmärryspöytäkirjalla tarkoitetaan kansainvälisissä suhteissa tavanomaisesti osapuolten keskinäisen poliittisen yhteisymmärryksen ilmaisevaa asiakirjaa, joka tehdään pääasiassa ministeriöiden nimissä. Suomi ei ole pitänyt yhteisymmärryspöytäkirjaa juridisesti riittävänä, vaan on esittänyt, että suomalais-norjalainen vesienhoitoalue perustetaan Suomen ja Norjan välisellä valtiosopimuksella. Norjan osapuoli ei ole vielä ottanut Suomen esitykseen kantaa.

Christiansen totesi myös, että rajavesistökomissiolla ei voi olla vesienhoidon suunnittelussa koordinoivaa roolia vaan ainoastaan neuvoa antava rooli. Christiansen esitti myös toivomuksen, että vesienhoidon yhteistyö jatkuisi komission tasolla yhtä sujuvana kuin tähänkin asti. Lisäksi todettiin, että maakuntahallinnon viranomaiset voisivat olla läsnä tarvittaessa komission kokouksissa.

Vesienhoidon tilanne merkittiin tiedoksi.

6.4. Vesistöjen seuranta Murmanskin alueella

Johtaja Anatoli Semenov, Gidromed, tiedotti komissiolle Kuolan niemimaan vesistöjen seurannasta. Semenov kertoi, että vesistöjen seuranta alueella on haasteellista: Petšenganikelin suuri kaivos- ja metalliteollisuuskombinaatti toimii Zapoljarnyissa ja Nikelissä ja alue on raja-alueita kahden muun valtion kanssa. Ympäristönsuojelun seurauksena kombinaatin päästöt ovat vähentyneet paljon 1980- ja 1990-luvulla.

Vesistöjen seuranta aloitettiin alueella vuonna 1973. Gidromedin laboratoriolle on kansainvälinen sertifiointi osoituksena siitä, että laboratoriossa noudatetaan laatujärjestelmää ja mittaukselliset tulokset ovat kansainvälistä tasoa. Seurannassa on 30 jokea, 8 suurta järveä ja 4 tekoallasta.

Vesiseurannassa otetaan huomioon hydrologiset syklit: talvi, kevät, kesäaika, matalanveden aika jne. Seuranta kattaa sekä hydrologiset mittaukset, vesikemian että biologian. Havaintopaikat on sijoitettu niin, että tulosten perusteella voidaan arvioida isojen teollisuuslaitosten vaikutuksia ympäristöön.

Viime aikoina on kiinnitetty entistä enemmän huomiota Paatsjoen seurantaan. Pahiten saastunut alueella on Kolosjoki, johon tulee Nikelin kombinaatin jätevesiä. Kuparipitoisuus on kuitenkin vähentynyt. Semenov kertoi myös, että Kuolan jokien erikoisuus on jokien luonnontilassakin korkeat kupari- ja nikkelpitoisuudet. Lopuksi Semenov totesi, että jokien ja järvien seuranta kehitetään jatkuvasti. Lokakuussa 2010 Pietarissa pidettiin ministeriötason kokous, jossa Norjan ja Venäjän Säteilysuojelun edustajat sopivat siitä, että Pasvik-Zapovednik -puiston kohdalla tullaan tekemään radioaktiivista seuranta.

Anatoli Semenov päätti esityksensä kiittäen Suomen ja Norjan osapuolia hyvästä yhteistyöstä ja toivoi, että vesien seurannan yhteistyötä kehitetään jatkossakin.

6.5. Vesienhoidon yhteistyö Murmanskin alueella

Projektikoordinaattori Ilona Grekelä kertoi, että Suomen puolella on valmisteltu pieni hanke vesienhoidon yhteistyön edistämiseksi Murmanskin alueen kanssa. Hankkeelle on haettu rahaa Suomen ulkoministeriöstä. Hankkeen toimenpiteitä ovat mm. perehdyttäminen Tenon-Näätämöjoen-Paatsjoen vesienhoitosuunnitelmaan ja EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin mukaiseen vesistöjen tyypittelyyn ja ekologiseen luokitteluun. Myöhemmässä vaiheessa on tarkoitus selvittää, miten Venäjä voisi osallistua vesienhoidon toisella kierrokselle Paatsjoen ja Tuulomajoen vesistöalueiden hoitosuunnitelmien ja toimenpideohjelmien päivittämiseen.

Bente Christiansen totesi, että Suomen aloittama vesienhoidon yhteistyön edistäminen Venäjän kanssa on oikein hyvä asia ja että jossain vaiheessa myös Norja voi osallistua tähän työhön.

Asia merkittiin tiedoksi.

7. Kalakantojen tutkimus ja suojelu

7.1. Yhteinen seurantaryhmä ja neuvotteluiden tilannekatsaus

Puheenjohtaja Matti Hepola totesi, että vuonna 2009 komission kokouksessa annettiin suositus, jossa korostettiin lohikantoja koskevien tutkimustulosten merkitystä kalastusneuvotteluissa.

Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission suositus vuonna 2009:

Suomalais-norjalainen rajavesistökomissio suosittaa, että uudet tutkimustulokset koskien lohikantojen tilaa rajavesistöissä otetaan huomioon neuvotteluissa.

Norjalais-suomalainen rajavesistökomissio kiinnittää huolestuneena huomiota lohikantojen kehitykseen Tenon ja Näätämöjoen vesistöissä.

Komissio suosittaa, että:

- Norjan ja Suomen viranomaiset ottavat neuvotteluissaan huomioon uudet lohikannoista saadut tutkimustulokset

Harald Muladal Finmarkin lääninhallituksesta esitteli komissiolle lohien seurantaryhmän toimintaa ja lohikantojen tilaa. Ryhmä on virallisesti perustettu ja siihen kuuluu sekä Norjan että Suomen edustajia. Ryhmän tavoitteena on tuottaa tietoa lohikantojen tilasta. Tulosten mukaan kalastus Tenojoella ylittää kestävä kalastuksen rajan. Norjassa toimii myös lohikantojen hoitoa ja kalastuskysymyksiä käsittelevä tieteellinen neuvosto, jonka johtopäätökset Tenojoen kalastuksesta ovat samansuuntaisia.

Muladalin mukaan nämä tulokset ovat osaltaan vaikuttaneet siihen, että Tenojoen kalastusta koskevat säädökset on syytä avata. Ensi syksynä järjestetään ensimmäinen yhteinen tapaaminen, jossa aiheena on kalastussäädösten uudistaminen. On mahdollista, että neuvottelut kestävät parikin vuotta. Muladal totesi vielä, että jos mitään ei tehdä, niin lohikantojen tila huononee entisestään ja toivoi, että komissio voisi ottaa kantaa asiaan.

Puheenjohtaja Hepola totesi, että kalastusneuvottelut kuuluvat Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaisten tehtäviin eikä ympäristö ja luonnonvarat –vastuualue hoida niitä.

Päätös:

Asia merkittiin tiedoksi.

7.2. Tilannekatsaus *Gyrodactylus salaris* asiantuntija- ja viranomaiskokouksesta 26.-27.10.2010

Bente Christiansen muistutti mieliin, että vuonna 2009 komission kokouksessa Riitta Rahkonen Suomen maa- ja metsätalousministeriöstä ja Knut Bach-Gansmo tiedottivat komissiolle *Gyrodactylus salaris* –lohiloisen leviämistä ehkäisevistä toimenpiteistä. Keskustelujen perusteella komissio piti tarpeellisena järjestää *Gyrodactylus salaris* –lohiloista käsittelevä asiantuntijaseminaari. Seminaari järjestettiin lokakuun lopussa Norjassa, Svanhovdissa.

Seminaarissa todettiin, että riski lohiloisen leviämisestä on yhä ajankohtainen ja sen vuoksi aktiiviset leviämistä estävät toimenpiteet ovat tarpeen. Seminaarin asiantuntijat ja viranomaiset laativat yhdessä toimintasuositukset *Gyrodactylus salariks*en leviämisen ehkäisemiseksi (liite 2). Christiansen esitti, että komissio voisi ottaa kantaa toimintasuosituksiin.

Puheenjohtaja Hepola totesi, että asia on edennyt komission toivomalla tavalla.

Päätös:

Suomalais-norjalainen rajavesistökomissio pitää asiantuntijaseminaarin laatimia suosituksia hyvinä ja kannattaa niiden toimeenpanoa.

7.3. Tilannekatsaus ENPI Kolarctic -hankkeesta "Trilateral cooperation on our common resource; the Atlantic salmon in the Barents region"

Bente Christiansen tiedotti komissiolle "Trilateral cooperation on our common resource; the Atlantic salmon in the Barents region" -hankkeesta, joka on saanut rahoituksen ENPI Kolarctic -ohjelmasta. Hankkeessa on mukana partnereita Venäjältä, Suomesta ja Norjasta. Hankkeen lähtökohtana on Barentsinmeren yhteinen lohiresurssi, joka lisääntyy alueen joissa. Hankkeen tärkeimpiä tuloksia tulee olemaan alueen lohikantojen geneettinen kartoitus ja selvitys sekakantoihin kohdistuva kalastus rannikolla. Kun lohiresurssi tunnetaan hyvin, tulee myös kestävä kalastuksen suunnittelu mahdolliseksi.

Christiansen kertoi vielä, että hanke on kolmevuotinen ja sen tuloksista tullaan tiedottamaan komissiolle.

Päätös:

Asia merkittiin tiedoksi.

8. Muut asiat

8.1. Suomen ja Ruotsin välinen uusi rajajokisopimus

Puheenjohtaja Matti Hepola kertoi, että Suomen ja Ruotsin välillä on tehty uusi rajajokisopimus ja uusi rajajokikomissio perustettiin 1. lokakuuta 2010. Komissiolla on kaksi vesivaratehtävää. Komissio toimii vesienhoidon suunnittelussa yhteen sovittavana viranomaisena ja vesienhoitosuunnitelmat pitää käsitellä komissiossa. Tulvadirektiiviä koskee samanlainen käsittelytapa. Päätäntävaltaa komissiolla ei kuitenkaan ole.

Uusi rajajokikomissio ei ole enää lupaviranomainen, mutta se toimii lausunnonantajana ja sillä on myös valitusoikeus ympäristöluvista. Lisäksi rajajokikomissiolla on samanlainen tehtävä kuin suomalais-norjalaisella rajavesistökomissiolla: yhteisten käsitysten muodostaminen ja yhteistyön edistäminen kaikella tavalla. Komissiolle palkataan akateeminen sihteeri johtamaan komission työtä. Komission toimisto sijaitsee Haaparannalla.

Päätös:

Asia merkittiin tiedoksi.

8.2. Yhteinen logo

Yhteinen logohanke käynnistettiin kesän aikana ja luonnokset komission logoksi teki Vesisaarella sijaitseva graafisen alan yritys. Tiia Kalske esitteli komissiolle logomallit ja kertoi, mitä asioita suunnittelija oli halunnut tuoda logoissa esiin. Komission jäsenet pitivät kumpaakin versiota käyttökelpoisena ja onnistuneena. Kummastakin versiosta oli tehty sekä vaakasuora että pystysuora versio.

Yksimielisesti komission logoksi valittiin kuitenkin vaihtoehto 1. Suunnittelijan mukaan logossa tulee esiin joki tai veden liike, ympyrä kuvaa sitä, että komissio toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti, vihreä väri kuvaa tunteita tai maisemaa ja sininen väri vettä tai kaloja.

8.3. Ajankohtaista luonnonsuojelusta Finnmarkissa

Bente Christiansen tiedotti komissiolle Finnmarkin ajankohtaisista luonnonsuojeluasioista. Lääninhallitus on työstänyt Inarijoen luonnonpuiston/ kansallispuiston, Øver Anajokka nasjonalpark laajentamista hallituksen toimeksiantona. Tähän liittyen lääninhallitus on esittänyt, että joen alajuoksulla suojellaan noin 4 km² alue luonnonreservaattina/puistona, koska alueella kasvaa erityisesti suojeltavaa lajistoa.

Kansallispuistojen ja maisemansuojelualueiden hallinnointi on Norjassa siirtymässä paikalliselle tasolle. Paikallishallintoelimestä ovat kunnat, maakuntahallinto ja Saamelaiskäräjät edustettuina. 1.1.2011. Paikallishallintoelimestä palkataan hallintosihteeri joka palvelee paikallishallintoelintä. Näin muodostetuille luonnonsuojelualueille koskevalle hallinnolle tullaan ohjaamaan rahaa koskien kansallispuistojen hoitoa. Lääninhallituksella on oikeus valittaa paikallishallinnon päätöksistä jos ne katsotaan olevan suojelualueitten säädösten tai luonnonsuojelulain vastaisia. Luonnonpuistojen ja Ramsar-alueet hallinto säilyy vielä lääninhallituksella.

9. Kokouksen suositukset

Komissio antoi neljä suositusta (liite 3):

- Ympäristön tilan seuranta Paatsjoen alueella,
- Rantavyörymät ja liikkumista vaikeuttavat esteet vesistöissä
- Toimenpiteet *Gyrodactylus salaris* –lohiloisen leviämisen estämiseksi
- Rajavesistöihin tulevien päästöjen vähentämiseen liittyvien toimenpiteiden jatkaminen

10. Komission tutustumiskäynti Kittilän kultakaivoksella

Komissio tutustui Kittilän kultakaivokseen 17.11. ja sai perusteellisen esittelyn toiminnasta. Kaivos esitteli ympäristöluvan mukaiset toimenpiteet sekä vaikutusten tarkkailuohjelman. Komissio oli tyytyväinen tutustumiskäyntiin ja sen antamaan informaatioon. Komissio toivoo, että tutustumiskäyntejä jatketaan myös tulevaisuudessa tiedon lisäämiseksi ajankohtaisista aiheista.

11. Komission seuraava kokous

Komission seuraava kokous pidetään Norjassa toukokuussa 2011. Alustava kokousaika on viikko 21.

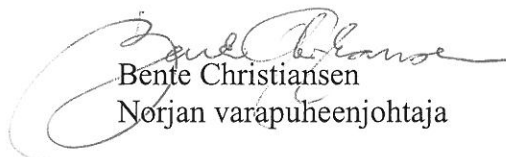
12. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Matti Hepola päätti kokouksen 18.11. klo 11.00 ja kiitti komission jäseniä, asiantuntijoita ja tulkkeja hyvästä ja aktiivisesta työstä.

Vakuudeksi,

Outi Mähönen
Suomen puheenjohtajan
Matti Hepolan puolesta
varapuheenjohtaja

Bente Christiansen
Norjan varapuheenjohtaja

LIITE 1/ Vedlegg 1

Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission kokous 16. – 18. marraskuuta, Ylläsjärvi, Suomi
Møte i Den norsk-finske grensevassrdagskommisjon, 16.-18. november, Ylläsjärvi, Finland

Suomen osapuoli/finske delgater

Matti Hepola, komission suomalainen puheenjohtaja/finsk forman, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Liisa Viitala, sihteeri/sekretær, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Minka Portti, komission jäsen/medlem, Inari

Keijo Pirttijärvi, komission varajäsen/vara medlem, Inari

Antti Katekeetta, komission jäsen/medlem, Utsjoki

Ilmari Tapiola, komission varajäsen/vara medlem, Utsjoki

Ilona Grekelä, asiantuntija/ekspert, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Annukka Puro-Tahvanainen, asiantuntija/ekspert, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Pekka Räinen, asiantuntija/ekspert, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Norjan osapuoli/norske delegater

Bente Christiansen, komission norjalainen puheenjohtaja/norsk forman, Fylkesmannen i Finnmark

Kjell Harald Sæther, komission jäsen/medlem, Karasjoen kunta

Frank Ingilæ, komission varajäsen/vara medlem, Tanan kunta

Kåre Våga, komission varajäsen/vara medlem, Etelä-Varangin kunta

Odd Emanuelson, kunnan edustaja/ kommunens representant, Etelä-Varangin kunta

Harald Muladal, asiantuntija/ekspert, Fylkesmannen i Finnmark

Tiia Kalske, asiantuntija, Norjan sihteeri/ekspert, sekretær, Fylkesmannen i Finnmark

Aage Josefsen, asiantuntija, ekspert, Norges energi- og vassdragsdirektorat

Venäjän edustajat/representanter fra Russland

Anatoli Semenov, johtaja/direktør, Gidromed

Tulkit/tolker

Anne Sikanen

Leila Väänänen

RECOMMENDATION on action against the spread of *Gyrodactylus salaris*

The risk of spreading the parasite is still present; therefore, preventive measures should actively be taken. The transboundary rivers Tana and Neiden have so far been spared from infection with the salmon parasite *Gyrodactylus salaris*. The goal for NASCO (North Atlantic Salmon Conservation Organisation) and its Parties is to prevent further spread of the parasite and to eradicate it from infected areas.

The following recommendations are put forward by the experts and authorities dealing with these issues in the North Calotte region – October 2010;

- ❖ Both countries should follow up the recommendations by NASCO
- ❖ Responsible authorities in Norway (Mattilsynet, Directorate of Nature Management) and Finland (Ministry of Agriculture and Forestry Department of Food and Health, Finnish Food Safety Authority Evira and ELY-centre) should work towards joint policies concerning threats and preventive measures including mutual long term information strategies
- ❖ Responsible authorities in Norway and Finland are recommended to work towards a harmonised contingency plan and to a joint plan for the transboundary rivers, which has to be made available to the general public
- ❖ Concerning preventive measures: both countries should agree on active implementation of mandatory disinfection practices. Education and increase of awareness of the risks and control of disinfection practices is necessary
- ❖ Article on preventive measures to be included in the fishing agreements between Finland and Norway for the rivers Tana and Neiden
- ❖ Responsible authorities in both countries to agree on a cost efficient and long term screening of fish for the occurrence of *G. salaris* infection in the rivers of Neiden and Tana
- ❖ A request to responsible authorities to organise continual exchange of information on the relevant actions proposed in this recommendation
- ❖ All parties agree on future international experts and authorities meetings. The Food Safety Authorities take responsibility to arrange annual meetings

SUOSITUKSET

Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission kokous 16.-18. marraskuuta 2010

Paikka: Ylläsjärvi, Kolari, Suomi

1. Ympäristön tilan seuranta Paatsjoen alueella

Suomen, Norjan ja Venäjän raja-alueita koskeva yhteinen ympäristön tilan seurantaohjelma sisältää ilman, veden ja maaekosysteemien tilan seurannan sekä tuloksista raportoinnin säännöllisesti. Ensimmäinen kokonaisraportti seurannan tuloksista ilmestyi vuonna 2007 ja seuraava, kaikki osa-alueet kattava, raportti julkaistaan vuonna 2013.

Yhteisen seurantaohjelman tuottamat tulokset ympäristön tilasta palvelevat alueen kuntia ja aluehallintoviranomaisia. Tulosten säännöllinen julkaiseminen lisää myös alueen asukkaiden mahdollisuuksia osallistua ympäristöä koskevaan suunnitteluun. Komissio pitää erittäin tärkeänä, että ympäristön tilan seuranta jatketaan ja että seurannasta saadaan riittävät tiedot kokonaiskuvan muodostamiseksi raja-alueen ympäristön tilasta.

Komissio korostaa myös, että ympäristön seurannassa ja vaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon teollisuustoiminnasta aiheutuvien vaikutusten lisäksi luonnonvarojen hyödyntäminen ja ilmastonmuutoksen vaikutukset pohjoisen alueen herkkään luontoon.

Komissio suosittelee, että Lapin ELY-keskus ja Finnmarkin lääninhallitus (vastuuviranomaisina) varmistavat yhteisen seurantaohjelman säännöllisen ja riittävän laajan toteuttamisen. Vain näin saadaan luotettavaa ja ajan tasalla olevaa tietoa raja-alueen ympäristön tilasta alueen asukkaiden ja kuntien käyttöön. Tuloksista on tiedotettava jatkuvasti. Lisäksi komissio suosittelee seurannan laajentamista niin, että yhdessä toimien selvitetäisiin kaikkien keskeisimpien toimintojen sekä ilmastonmuutoksen yhteisvaikutukset raja-alueella.

2. Rantavyörymät ja liikkumista vaikeuttavat esteet vesistöissä

Komissio keskusteli kokouksessaan Tenojoen rantavyörymistä ja liikkumista vaikeuttavista esteistä vesistöissä. Tenojoessa on kolme kohtaa, joissa voimakas eroosio aiheuttaa rantavyörymiä. Eroosion vuoksi suuria määriä maa-ainesta huuhtoutuu vuosittain jokeen varsinkin tulvien aikana. On mahdollista, että maa-aines kasaantuu sivujokien suulle niin, että se haittaa lohien kutunousua. Lisäksi komission tietoon tuotiin, että Karigasniemen ja Gränsenin rajalla joessa on vanhan sillan jäänteet, jotka aiheuttavat vaaraa veneilylle ja vaikeuttavat kalastusta.

Komissio korosti, että Tenojoen luonnontilan säilyttäminen on ensiarvoisen tärkeää, minkä vuoksi kaikkien vesistöön kohdistuvien toimenpiteiden vaikutuksen on selvitettävä etukäteen hyvin. Sen vuoksi komissio suosittelee, että vastuuviranomaiset selvittävät eroosion aiheuttamat haitat ja laskevat eroosiosuojausten kustannukset ja hyödyt sekä tekevät esityksen kunnostusten rahoittamiseksi. Lisäksi komissio suosittelee, että vastuuviranomaiset arvioivat ja tekevät esityksen, miten vanhat siltojen rakenteet ja muut vastaavat liikkumista vaikeuttavat esteet saadaan poistetuksi rajavesistöistä.

3. Toimenpiteet *Gyrodactylus salaris* lohiloisen leviämisen estämiseksi

Rajavesistökomissio antoi vuonna 2008 suosituksen koskien yhteen sovitettujen valmiussuunnitelmien laatimisesta lohiloisen leviämisen estämiseksi. Komission kokoukseen vuonna 2009 kutsuttiin vastuullisia viranomaisia tiedottamaan työn edistymisestä. Molempien maiden vastuuviranomaisten tarkan tiedotuksen pohjalta komissio katsoi hyväksi järjestää asiantuntijakokous. Kyseinen asiantuntijakokous pidettiin 26.–27.10. 2010. Rajavesistökomissio tukee asiantuntijakokouksen suositusta (liitteenä).

4. Rajavesistöihin tulevien päästöjen vähentämiseen liittyvien toimenpiteiden jatkaminen

Suomalaisnorjalainen rajavesistökomissio suosittelee, että Tenon vesistön jätevesin puhdistamiseen tarvittaviin investointeihin suunnataan tarvittava rahoitus. 1990-luvulla myönnettiin 50 miljoonaa NOK vesistön puhdistamiseen. Näitä toimenpiteitä on jatkettava.

Komissio pitää tärkeänä, että Tenon vesistön vedenlaatu säilyy hyvänä myös tulevaisuudessa. Haja-asutuksesta ja korkeista puhdistusvaatimuksista johtuen veden laadun turvaaminen on hyvin haasteellinen tehtävä vesistövarren kunnille

Tenon vesistön kuntien jätevesien puhdistukseen liittyvät kustannukset ovat suhteettoman suuria verrattuna niihin kuntiin, joiden ei tarvitse huomioida kansainvälisiä lohivesistöjä. Näillä kustannuksilla on hyvin vaikea rasittaa paikallista väestöä, kun kustannukset jo nykyisellään ovat korkeat. Veden parhaan mahdollisen laadun turvaavien, välttämättömien investointien toteuttaminen tulee täten olemaan hyvin haasteellista.

Esimerkkinä mainittakoon, että Tanan kunnan on lähivuosina investoitava yli 10 miljoonaa kruunua uusiin puhdistamoihin. Kaarasjoella on vastaavanlainen tilanne. Siellä on vaihdettava jätevesiputkia ja kuntakeskuksen jätevesipuhdistamo kokonaan korjattava, jotta se täyttäisi huomispäivän vaatimukset. On kohtuutonta, että näillä kustannuksilla rasitetaan pelkästään kuntien asukkaita.